

Parlament bi za bančno luknjo moral preiskovati samega sebe

V zadnjih petih letih se ukvarjamo predvsem z obtoževanjem bančnikov za nastalo bančno luknjo, ne pa tudi z resnim in temeljitim analiziranjem višine in vzrokov za njen nastanek, načina sanacije ter odgovornosti nosilcev ekonomske politike, med njimi centralne banke.

Glede na to mi je nerazumljiva in zavajajoča trditev (Prejeli smo, 10. septembra 2016) Banke Slovenije (BS), da je z zahtevo po 80-odstotnem pokrivanju interne ocene kapitalskih potreb za kreditno tveganje s temeljnim kapitalom hotela preprečiti poslabšanje strukture kapitala bank in zmanjšati tveganja investitorjev v druge instrumente. S tem ukrepom (ki »de facto« pomeni postopno uvajanje standardov Basel 3) je BS ob dani aktivni bank povečala zahtevo po temeljnim kapitalu. Ker tega banke v obdobju gospodarske krize niso mogle zagotoviti, so sledile krčenje kreditne aktivnosti bank, likvidnostne težave gospodarstva in neposredno slabšanje kreditnega portfelja bank.

Povsem nerazumljiva je tudi kritika BS na račun zakona o garancijski shemi. Med prvimi, ki so podobno shemo uvedle, je bila Nemčija (že decembra 2008), kjer je shema bistveno pripomogla k rasti zaupanja in gotovosti v gospodarstvu, potem pa tudi k stabilizaciji kreditne aktivnosti bank in gospodarskemu okrevanju. Pri nas so bili učinki manjši od pričakovanih in tudi shema je bila izkoriščena manj kot 50-odstotno, kar pa je bilo posledica predvsem razprtih Lahovnikovih dopolnitev ter zaviranja izvedbe sheme tudi s strani BS, ki je ustrezno izboljšanje zavarovanja priznala šele proti koncu leta 2009. Kljub temu pa so zaradi te sheme krediti podjetjem v zadnjem četrtletju 2009 že prenehali upadati in potem začeli celo naraščati, nelikvidnost gospodarstva pa se je začela zmanjševati, kar je vodilo v ponovno rast gospodarstva že v letu 2010. BS gotovo pozna tudi analizo Mednarodnega denarnega sklada iz leta 2009, ki je kot najučinkovitejši način sanacije bank pripoznal ravno sistem jamstvenih shem.

Stanje v bankah konec leta 2012 ter v letu 2013 gotovo ni bilo tako nesporno pravilno ugotovljeno, kot trdi BS, ki kot edini verodostojen podatek navaja ugotovitve AQR (asset quality review, pregled kakovosti bančnih sredstev) in stresnih testov, ki jih je vodila sama. V Celovitem poročilu o skrbnem pregledu bančnega sistema, na katerega se sklicuje, je na več mestih zapisano, da je bil namen AQR preverjanje celovitosti in kakovosti podatkov za izvedbo stresnih testov, prav nikjer pa ni zapisano, da je bil AQR izveden v skladu z MSRP, mednarodnimi standardi revidiranja ali ocenjevanja vrednosti, kot trdi zdaj, ampak »na podlagi preizkušenih metod in mednarodnih standardov, uporabljenih v primerljivi pregledih«.

Dejstvo je, da so banke, ki so bile sanirane konec leta 2013, v letnih poročilih za leto 2012 izkazovale

ustrezen kapital, enako še tudi v poročilih po stanju na dan 30. 6. 2013, pri čemer so revizorji petim bankam izdali pozitivno mnenje za leto 2012. Dejstvo je tudi, da dejanski makroekonomske podatki močno odstopajo od predpostavk, uporabljenih v stresnih testih, in da Slovenija do tedaj nikoli ni zabeležila triletnega cikla padanja BDP. Kako je mogoče, da so banke pridobile pozitivna mnenja na letna poročila v 2012 in 2013, ki izkazujejo bistveno različne podatke, pa bodo morale ugotoviti pristojne institucije, med katere sodi tudi BS, ki je vsa ta poročila prejela in pregledovala. Pravilna ugotovitev stanja v bankah je pomembna zaradi tega, ker je osnovno načelo udeležbe delničarjev in lastnikov podrejenih finančnih instrumentov pri sanaciji banke ravno to, da nihče ne sme utrpeti večjih izgub, kot bi jih, če državna pomoč ne bi bila podeljena.

Tudi v tem kontekstu in glede na kapitalsko ustreznost posameznih bank (kapitalska ustreznost zdaj že prodane NKBM je na nekonsolidirani osnovi 31. 12. 2013 znašala 20,49 odstotka, 31. 12. 2015 pa že 28,07 odstotka) je treba razumeti tudi stališče, da smo banke dokapitalizirali preveč, zdaj pa jih država prodaja tako rekoč za drobiž.

Navedbe BS o popolnih razkritjih metodologije in rezultatov AQR v Celovitem poročilu o skrbnem pregledu bančnega sistema so, milo rečeno, zavajajoče. Poglavlje iz tega poročila, ki ga BS omenja v svojem odzivu, zavzema zgolj eno stran in ne daje nobenih konkretnih informacij, ki bi omogočale ocenitev pravilnosti stresnih testov. Iz poročila ni moč razbrati, kako so bili po posameznih bankah izračunani zneski potrebnega dodatnega kapitala. Prav tako niso javno objavljena poročila o pregledih kakovosti sredstev, ki sta jih izvedli družbi EY in Deloitte, niti podatki o vrednotenju nepremičnin, ki ga je izvedlo, kot je navedeno v poročilu, več neodvisnih cenilcev nepremičnin. BS skrbnega pregleda bank res ni izvedla sama, temveč so ga izvedle zunanje institucije, vendar po njenem izboru in navodilih, kar je ugotovilo tudi Računsko sodišče. O tem, kakšna so bila merila, po katerih so se pregledovali kakovost sredstev bank, pa najbolje govori dejstvo, da izvajalca teh pregledov nista hotela prevzeti odgovornosti za njihove rezultate.

Res je, da Gorenjski banki ni bila izdana odločba o izrednih ukrepih, pač pa odredba za odpravo kapitalskega primanjkljaja v višini 328 milijonov evrov, ki je bil izračunan v tem istem skrbnem pregledu, z enakimi merili in metodologijo kot za vse druge banke. Gorenjski banki pa je bilo po vložitvi ugovora zoper to odredbo omogočeno, da je izvedla nekatere ukrepe za izboljšanje kapitalske ustreznosti, ki jih druge banke, po prejemu odločbe o izrednih ukrepih, niso smele več izvajati. Gorenjska banka je na koncu potrebovala 23-krat nižjo dokapitalizacijo od prvotno ocenjenega kapitalskega primanjkljaja, kar samo po sebi dovolj pove o kakovosti takratnega izračunavanja kapitalskih primanjkljajev v bankah.

Trditev BS, da bi šle največje državne banke ob neizvedbi državne dokapitalizacije v stečaj, nima utemeljitve v objavljenih računovodskih izkazih teh bank. Razlika, ki sta jo uvedla Basel 3 in nova zakonodaja, je ravno ta, da se (s testom) ocenjuje »viability« banke in ne solventnosti banke. Takšna ocena pa seveda ne pomeni, da so bile banke v danem trenutku tudi nesolventne.

O načinu sanacije bank v Italiji je veliko pisal že Tadej Kotnik in njegovi članki so dostopni na spletu, tako da lahko vsak bralec sam presodi, čigave trditve so zavajajoče. S strani BS bi bilo korektno, da če že navaja primer štirih italijanskih bank, kjer je prišlo do »striženja« imetnikov podrejenih finančnih instrumentov, pove tudi to, da bodo ti »ostriženci« vendarle poplačani 80-odstotno, da navede banke, ki so prejele državno pomoč, pa imetniki podrejenih obveznosti sploh niso bili »ostriženi«, ali pa da na primer navede primer reševanja banke Monte dei Paschi di Siena, kjer sta se tako italijanska vlada kot centralna banka Italije zelo trudili (tudi z »nenavadnimi« rešitvami), da bi preprečili »striženje«, se pravi ravno obratno kot v Sloveniji.

Aljoša Tomaž,
Ljubljana